(Už zase) zahrávání si chobotnicí modrokroužkovou

Všechny potápěče to táhne k dobrodružství, ať již se jedná o ponory do větších hloubek, prozkoumávání neznámých podmořských slují, nebo zážitky z těsného přiblížení se k jedovatým, ale nádhernými tvorům. To platí i pro Elizabeth Cook a Roberta Yina, kteří jsou doslova fascinování chobotnicí kroužkovou.
V 3. čísle ročníku 2005 časopisu Alert Diver se s námi podělili o krásný zážitek s nebezpečnou krásou tohoto stvoření. Díky jejich příběhu jsme si znovu uvědomili, proč vlastně cestujeme a potápíme se ve všech možných částech světa – abychom mohli obdivovat nebezpečnou, ale nádhernou štědrost přírody.

Kapalai je krásné a vznešené místo, které kdysi někdo nazval "snem vznášejícím se mezi nebem a vodou". Tento malajsijský ostrov se před vámi náhle a nečekaně vynoří z Celebeského moře. Elegantní obydlí se šikmými střechami stojí na kůlech a graciézně se vznášejí nad tyrkysovými vodami plnými ryb. Když se můj člun přiblížil ke břehu, napadlo mne: "Takhle vypadá sen architekta."
Nadšená úžasnou scenérií jsem začala uvažovat, zdali mám nejdříve zajet do přístaviště a prohlédnout si celou vesnici postavenou nad vodou, nebo mám jednoduše skočit rovnou do moře a začít se seznamovat s místním podmořským světem. Rozhodla jsem se pro poněkud důstojnější variantu příjezdu a za chvíli mě již usměvaví přístavní dělníci pomáhali zakotvit a odnést věci z člunu do jednoho z domků.

Noční svět pod vodou
O půl hodiny později, když se již začínalo stmívat, jsme divemaster i já, kompletně vybaveni (i s potápěčskými svítilnami), skočili do vody a zahájili v tomto místě pro mne první ponor. Propluli jsme kolem ospale vyhlížejícího zploštělce (crocodile fish), který nehybně ležel na plochém skalním výčnělku a poté jsme pomalu sestoupili do hloubky 13,7 metrů podél stěny pokryté rozmanitými korálovými útvary a vějířovitými rostlinami všech možných tvarů, barev i velikostí, což vše sloužilo jako sídlo i úkryt krabům a nejrůznějším rybám a rybičkám, většinou z čeledi hlaváčovitých a dragonets.
Potom jsme se na chvíli zastavili a s úctou i pokorou sledovali milostnou hru nádherně, až vyumělkovaně zbarvených ryb mandarínových. Snadno jsme rozeznali samečky, kteří jsou třikrát větší než samičky.

Čtyři až pět samiček vždy zaplulo do korálů a zase se z nich vynořilo, přitom je pronásledoval jediný sameček. Připomínalo to hru na honěnou. Když se samečkovi podařilo dotknout se samičky, o kterou měl zájem, vystoupil tento pár asi o metr výše, samička vypustila vajíčka, sameček sperma a pak se oba rychle vrátili do bezpečí svého korálového příbytku.
Pokračovali jsme kolem velké a důstojně působící chobotnice ovinuté kolem vrcholku korálového útvaru. Naše přítomnost ji očividně nijak nerušila. Potápěčské svítilny zachytily křiklavě působícího klauna uzdičkovitého (clown fish) plujícího pomalu nad červeným trsem rostlin připomínajících obrovskou houbu. Když jsme jej pozorovali, dostala se mu kořist “na dostřel”. Vše proběhlo ráz na ráz.

Vystřelil svou návnadu, neuvěřitelně doširoka otevřel čelisti a bleskurychle je zase zavřel. Celé se to odehrálo tak rychle, že okolní ryby si ničeho nevšimly a šly si nerušeně po svém. Já si ani nebyla jistá, jestli svou kořist opravdu chytil a spolkl nebo ne. V zápětí se divemaster otočil a naznačil mi, že se vrátíme do přístaviště (mně to připadalo příliš brzy). Hlavu jsem měla plnou fototografií, které zítra ráno určitě pořídím a šla jsem spát.

Následující ráno
Za úsvitu jsem svinula ozdobnou dřevěnou rohož, která tvořila celou zadní stěnu mého obydlí a když jsem

otevřela přední dveře, cítila jsem teplo vycházejícího slunce, jehož paprsky dopadaly na dřevěnou podlahu. Začala jsem si připravovat fotoaparát a přitom jsem přemýšlela nad nynějším Kapalai, což byl před mnoha léty malý ostrov s řídkou vegetací. Je součástí rozsáhlých útesů Ligitan, které se táhnou podél pobřeží Celebeského moře. Časem vegetace úplně zmizela a postupná eroze změnila ostrov v malý pruh písku těsně pod vodou. Někdy je možné při odlivu vystoupit na malý kousek vystupujícího původního ostrova. Během přílivu se však podmořské pískoviště stane útulkem hlavně pro malé, modře skvrnité rejnoky.

Přes Celebeské moře mezitím přijel můj potápěčský partner. Hovořili jsme o korálových útesech a bohatém životě pod vodou, který sledoval během plavby z paluby. Mimo jiné se zmínil, že spatřil pár pářících se chobotnic modrokroužkových. Vzácnost takového jevu jsem si nejdříve neuvědomila. Jediné, co se mi v souvislosti s touto chobotnicí matně vybavilo, bylo, že může být smrtelně jedovatá.

Dalších několik dní jsme se seznamovali se životem pod vodou poblíž přístaviště. Také jsme si užívali ponory z člunu k blízkým útesům rozkládajícím se kolem vesnice Kapalai. Návštěvy nedalekého "Ráje" u Mabulu nám umožnily fotografovat mořské koníky a doslova celé sbírky exotických ryb pilníkotrnných (filefish), mozaikovitě zbarvených hadovitých úhořů a mnoho dalších, pro mne neznámých tvorů.
Bez zastávky jsme minuli nedaleký ostrov Sipadan i s jeho obrovskými želvami a barakudami, protože jsme se tam potápěli již mnohokrát při našich předchozích výpravách. Místo toho jsme si vybrali “Rampu”, která se správně jmenuje Seaventures Resort, což je opuštěná věž původně postavená a používaná pro těžbu ropy z mořského dna – nyní upravená pro potřeby potápěčů. V okolí rampy jsme spatřili unikátní žluté ďasy mořské (frogfish) velké jako lidská hlava a elegantní ryby netopýrové (batfish), které se zdržovaly uvnitř podvodní části ocelové superkonstrukce.

Smrtelný návštěvník
Po několika dnech můj potápěčský partner objevil pod vodou další chobotnici modrokroužkovou. Velice jej to nadchlo a výraznými pohyby rukou mi signalizoval, abych se k tomuto malému jedovatému stvoření přiblížila co nejblíže. Ihned jsem pochopila jeho záměr, chtěl mne použít jako měřítko pro porovnání velikosti a potřeboval, aby má hlava pózovala vedle této malé chobotnice.

Poslechla jsem jej a ostražitě si prohlížela tohoto asi patnácticentimetrového tvora, jak roztahuje a stahuje chapadla, přičemž nepřetržitě hledá malé korýše a rybky v otvorech a dutinách útesu. Jelikož je o chopotnicích modrokroužkových obecně známo, že jsou velmi jedovaté (i když nejsou agresivní), bedlivě jsem sledovala směr i rychlost, jakou se pohybuje, neboť jsem si byla vědoma možného smrtelného nebezpečí.
Můj přítel si ji několikrát vyfotografoval a ona vzápětí zmizela do štěrbiny v útesu. Po vynoření na hladinu mi partner řekl, že za čtyřicet let potápění se setkal s chobotnicí modroproužko vou doslova jen několikrát. Když jsem jej poslouchala, myslela jsem si, že už tohoto tvora nikdy nespatřím.

Romantický zážitek
Dny míjely a mne to čím dál více táhlo k potápění se u svahu útesu přímo u přístavního mola, čluny a časové rozpisy jsem nechala na starost ostatním. Rozhodla jsem se, že je načase pořádně vyfotografovat nádherné, ale pro tento účel obtížné, ryby mandarínové. Vzala jsem si fotoaparát a připlula ke svahu, kterému se říká "Mandarínský palác." Vybrala jsem si vhodné místo u základny velkého korálového masivu a veškeré mé smysly se soustředily na hlavní cíl, pořádně zblízka fotografovat mandarínové ryby, které jakoby tančící vyplouvaly z členité korálové stěny a zase v ní mizely.

Po několika záběrech, kdy šlo vše dobře, má soustředěnost a ostražitost poněkud zeslábly a já si jen

mimochodem všimla nějakého klouzavého pohybu u okraje masky. Nijak mne to nevyrušilo, pořád jsem byla plně soutředěná na mandaríny. Znovu jsem zahlédla onen klouzavý pohyb a opět jsem jej ignorovala. Pak se to pohnulo dolů směrem k mému periferním radaru. Podrážděně jsem se otočila a chtěla to máváním odehnat. Ohromeně jsem hleděla na malou chobotnici pokrytou nádhernými pulzujícími modrými kroužky.
Rozčilením jsem málem omdlela. Namířila jsem na chobotnici fotoaparát. Třesoucíma rukama jsem nastavila stroboskopická světla a přitom neustále koutkem oka sledovala chobotnici. Sklonila jsem hlavu k hledáčku a když jsem začala zaostřovat, tak jsem v úžasu zvedla hlavu od aparátu a s vytřeštěnými očima hleděla ne na jednu chobotnicí modrokroužkovou, ale na dvě! Vypadalo to, že se vášnivě milují, neboť sameček sebejistě a ochranně obepínal povrch samičky.

Zrychlil se mi tep. V mozku mi divoce vířilo veškeré mé fotografické know-how. Kolik mám filmu? Mám nastavena světla ve správném úhlu? Jsou již dobita? Mám správně nastavenou ohniskovou vzdálenost a mám ty malé bestie správně zaostřené?
Téměř reflexivně jsem stiskla spoušť a jako na trní čekala, až se znovu nabijí stroboskopická světla – byly to nejdelší vteřiny mého života. Jeden záběr, druhý, třetí. Modré kroužky se mnou zůstávaly.
“Ještě jeden záběr, proboha aspoň ještě jeden záběr”. "Neschovávejte se za skálu! Neodplouvejte!”, říkala jsem si v duchu, ale přiznávám, že jsem v tu chvíli již doufala, že se začnou vzdalovat.

Najednou zamířily přímo na mne a těsně před mým tělem uhnuly stranou. Ještě jednou jsem stiskla spoušť a využila tuto poslední příležitost, než se ztratily do malé jeskyně chráněné oponou mandarínových ryb. S pocitem jistoty a zadostiučení, že se alespoň jeden snímek určitě povedl, jsem se zhluboka nadechla a vystoupila na hladinu.
Nemohla jsem se dočkat, až se podělím o své štěstí s mým potápěčským partnerem, který byl na hladině nedaleko mne. On i divemaster mne však ani nenechali domluvit, jen chtěli vědět, kde přesně jsem ty chobotnice viděla. Okamžitě šli pod vodu, sotva si stačili nasadit výbavu. Bylo mi to líto, ale ten den nenašli ani pářící se dvojici chobotnic kroužkových, ani chobotnici samotnou.

O několi měsíců později jsem si opět jednou vzpomněla na onu krásnou výpravu na Kapalai. Na všech 38 ponorů, které jsem tam prožila, jsem si přesně vzpomenout nedokázala. Neustále se mi však vracel ten vzrušující okamžik s chobotnicemi. Nebo to snad byl jen sen? Nevyvolala tu iluzi magická krása Kapalai? Abych se přesvědčila, že se to opravdu stalo, musela jsem si znovu vyhledat diapozitivy…
Tipy pro fotografování pod vodou Nezapomeňte dýchat. Vždy dodržujte zlaté pravidlo přístrojového dýchání: Nikdy nezadržujte dech.
Zadržování dechu může způsobit vážné až smrtelné poškození plic. Naučte se dokonale vzplývat. Řečeno zcela bez nadsázky, mistrovské zvládnutí vzplývání je pro fotografa klíčově důležité. Vznášení se nad útesem uchrání před poškozením kameru, samotný útes i mořské šneky, sasanky a další pomalu se pohybující tvory. Dobré vzplývání také zajistí, že nebudete ploutvemi vířit písek, což mimochodem velmi rozčiluje další fotografy a na vašich fotografich je příčinou zpětného rozptylu.

Nepřetěžujte se. Fotografovat pod vodou je pravděpodobně vůbec nejtěžší způsob fotografování. A protože chyby pod vodou vás mohou stát život, potápeč musí nejdříve výborně ovládat všechny základní potápěčské dovednosti a teprve potom si může dovolit vzít sebou navíc fotoaparát a přemýšlet pod vodou nejen o ponoru, ale i o fotografování a o všem, co s tím souvisí.
Často se kontrolujte. Pravidelná kontrola měřících přístrojů se vám musí stát naprostou rutinou. Stanovujte si pevné limity a přesně je dodržujte. Když vám klesne vzduch na 500 psi, tak se určitě objeví žralok. Stanovování limitů a jejich přesné dodržování vyžaduje disciplínu. Ale může na tom záviset život váš nebo vašeho partnera.